

بررسی تطبیقی شباهت ها و تفاوت های اجرای اسناد در اداره ثبت و اجرای احکام در دیوان عدالت اداری

ابراهیم جوانمرد فرخانی
استادیار گروه الهیات دانشگاه گنبدکاووس
javanmardebrahim@yahoo.com

چکیده

همیشه افراد محکوم علیه مراجع قضایی نیستند. گاه ممکن است دولت به عنوان محکوم علیه شناخته شود. در این حالت، برخلاف اجرای حکم علیه افراد، دولت می تواند چالشی برای اجرای احکام مرجع قضایی مورد نظر ایجاد نماید. این مرجع، همان دیوان عدالت اداری است که تلاش می کند تا اعمال خلاف قانون دولت را مورد رصد قرار دهد. در این راستا سازمان محکوم علیه مکلف است پس از ابلاغ رای دیوان، آن را به فوریت اجرا نماید. این قدرت اجرایی و فوریت در اجرا در اسناد لازم الاجرا نیز تحقق دارد. بر این اساس، این تحقیق با هدف بررسی تطبیقی شباهت ها و تفاوت های اجرای اسناد در اداره ثبت و اجرای احکام در دیوان عدالت اداری و با روش تحلیلی توصیفی انجام یافته است. یافته های تحقیق نشان می دهد مسائل حقوقی و ثبتی به دلیل ارتباط تنگاتنگ که با یکدیگر دارند در برخی از موارد باهم عجین هستند و به همین علت بین اجرای اسناد اداره ثبت و احکام دیوان عدالت از حیث فوریت در اجرا، تقاضای ذی نفع، منجز بودن حکم، ابلاغ حکم و... شباهت های زیادی وجود دارد اما از حیث ماهیت دعوا، خواهان و خوانده، اقدامات موقت و صدور حکم و اجراییه و... با یکدیگر دارای تفاوت هستند.

واژه های کلیدی: اداره ثبت، دیوان عدالت اداری، اجرا، سند

1. مقدمه

در بین مراجع نظارت و کنترل بر اعمال اداری اشخاص حقوقی حقوق عمومی که چه به صورت داخلی و چه به صورت خارجی عهده دار امر نظارت و کنترل هستند شاید بتوان دیوان عدالت اداری را به عنوان تنها مرجع قضایی در ایران یاد کرد که قابلیت این را دارد تا از خروج مراجع عمومی از دایره قانون و حدود اختیارشان که موجب قانون تعیین شده است به نحو مؤثری جلوگیری کند.

آخرین تحول این نهاد، قانون جدید دیوان عدالت اداری با عنوان «قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری» است که در مرداد ماه ۱۳۹۲ در مجمع تشخیص مصلحت نظام تصویب و جایگزین قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۸۵ شد. در این میان آرای دیوان عدالت اداری نیز همانند سایر نهادهای قضایی کشور لازم الاجرا است و در صورت مخالف محکوم علیه طبق مفاد قانون با او برخورد خواهد شد. با این وجود، تفاوت آرای دیوان با سایر مراجع در این مساله است که در دیوان معمولاً رای بر علیه نهادهای عمومی یا دولتی صادر می شود و ممکن است به دلیل برخی دلایل این نهادها یا اشخاصی که ریاست و مسئولیت آنها را عهده دار هستند از اجرای حکم دادگاه استنکاف کنند. به خاطر وجود احتمالی این شرایط است که قانون دیوان عدالت اداری شرایط خاص و ضمانت اجرایی مشخصی را برای اجرای احکام دیوان مشخص کرده است.

طبق ماده 107 قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب 1392 تمامی دستگاه ها و نهادها مکلفند آرای دیوان را پس از ابلاغ به فوریت اجرا کنند. همچنین ماده 109 قانون مزبور نیز ضمانت اجرای مناسبی برای اجرای آنها پیش بینی کرده است. به موجب ماده اخیر «هرگاه پس از انتشار رای هیات عمومی دیوان در روزنامه رسمی کشور، مسئولان ذیربط از اجرای آن استنکاف نمایند، به تقاضای ذی نفع یا رئیس دیوان و با حکم یکی از شعب دیوان، مستنکف به انفسال موقت از خدمات دولتی به مدت سه ماه تا یک سال و جبران خسارت وارده محکوم می شود». از سوی دیگر، برابر مفاد ماده 118 قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب 1392، دستگاه های اجرایی کشور مکلفند دستورات دیوان را در مقام اجرای حکم اجرا کنند. تخلف از مفاد ماده قانونی فوق، علاوه بر تعقیب اداری و انتظامی متخلف، منجر به اعمال مجازات مقرر در ماده 112 قانون، یعنی انفسال موقت تا پنج سال و محکومیت به جبران خسارت، خواهد شد. گفتنی است قانونگذار طبق ماده 9 قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب 1392، مکانیسم اجرایی مطلوبی را در قالب تاسیس واحد اجرای احکام دیوان عدالت اداری پیش بینی کرده تا احکام صادره از سوی شعب و هیات عمومی دیوان، به پشتوانه ضمانت مناسب اجرایی، مطابق قانون به مرحله اجرا برسند. بنابراین، اهمیت جایگاه و عملکرد واحد اجرای احکام در دیوان عدالت اداری به عنوان عضو مهمی از خانواده